

NĚKOLIK SLOV ÚVODEM

VLADIMÍR KINDL

Datum vstupu České republiky do Evropské unie představuje nepochybně přelomový okamžik jak pro tento stát, tak pro jeho obyvatelstvo; okamžik, který vyvolá mnohostranné důsledky, aniž by je bylo nyní možné, alespoň s jistou mírou pravděpodobnosti, věcně sumarizovat a temporálně přesněji vymezit. V krátké době však bude dozajista konsensuálně uznáván a přijímán jako všeobecně použitelný mezník. Tuto roli sehraje s určitostí také při pohledu na dosavadní stav i budoucí vývoj právního řádu v České republice. Jeho zásadní etapizační dopad je proto nezvratný.

Děje se tak potřetí, kdy se státní útvar spolu s obyvatelstvem v něm žijícím, nacházející se na teritoriu určeném dnešními hranicemi České republiky, přičleňuje k nadstátnímu společenství. Na rozdíl od předchozích případů (Svatá říše římská, od 16. stol. národa německého (cca 1000–1806) a Německý spolek (1818–1866)), hledáme-li poněkud hypoteticky zobecňující jmenovatele v samozřejmě převažujících historických rozdílech, nerozhodla o tomto připojení jen hlava státu se svým poradním okolím, ale především jiné orgány veřejné moci a svým hlasem v referendu také ti jeho obyvatelé, kteří jsou k státnímu útvaru připoutaní institutem státního občanství. To však není jediný a ani nejdůležitější rozdíl. Ten spočívá v tom, že dnešní evropské struktury vytvořily autonomní, dynamicky se rozvíjející a stále se rozšiřující systém práva, který existuje vedle právních systémů jednotlivých států a práva mezinárodního.

Jeho vznik a prosazování bylo a je podmíněno a stimulováno ekonomickými a politickými procesy probíhajícími v Evropě od počátku padesátých let minulého století. V podstatě od svého zrodu byl konstruován jako samostatný právní řád, bezprostředně platící na území států, který jej akceptovaly a současně platící přednostně před právem domácím včetně práva ústavního. Lze tedy konstatovat, že náš stát tu přistupuje k soustavě právních pravidel, na jejichž vzniku a uplatňování se až dosud nepodílel ani podílet nemohl a to ještě až po uplynutí období, kdy vlastní právní řád harmonizoval s právem evropským několikaletým cíleně řízeným procesem. Na tvorbě a aplikaci evropského práva se začne podílet až po přístupu k tomuto společenství, tedy za výrazně jiných, vesměs věcně i právně složitějších podmínek.

Je však třeba vždy vážít, zda-li některé skeptické argumenty ze zbrojnice právní logiky a dogmatiky nejsou vyváženy, ne-li převáženy, mimoprávními efekty důvěryhod-

né naděje na nacionálně i mezistátně nekonfliktní rozvoj sjednocené Evropy a její hospodářskou stabilitu a prosperitu.

V novodobých dějinách univerzitní výuky práva na území ČR nelze zřejmě najít srovnatelný případ, kdy pro výuku jakéhokoli systému práva a pro jeho vědecké přestování bylo vytvořeno a personálně vybaveno pracoviště o jedenáct let a čtyři měsíce dříve než se tento „teoretický“ právní systém stal systémem platného a přímo působícího práva. Ostatně v okamžiku, kdy tento útvar vznikl, nebylo ani přibližně určitelné, jak bude tato lhůta dlouhá. Navíc je třeba v zájmu zachování rychle mizící faktografie každodennosti z lidské paměti doplnit tuto běžně známou skutečnost o další poznatky, z nichž vyplývá, že intenzivní snaha tehdejšího vedení Právnické fakulty o zřízení tohoto pracoviště se datuje minimálně už od jara r. 1991.* Přítomnost moudré anticipační prozřetelnosti nelze při této příležitosti nezaznamenat.

* Prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., ve sborníku Právnická fakulta Univerzity Karlovy 1348–1998, Praha 1998, na str. 201 stručně uvedl, že o založení katedry evropského práva rozhodl děkan prof. JUDr. V. Urfus „na podzim roku 1992“, dále, že „byla založena k 1. lednu 1993“ a „její činnost se datuje od ledna 1993“.

Tyto údaje doplňují o chronologii její historie, která snad může být jednou k užítku komukoliv, kdo bude zpracovávat historii pracovišť fakulty a dějiny oborů na ní vyučovaných.

20. 5. 1991 sdělil vedoucí Dokumentačního a informačního střediska Evropských společností Dr. Jiří Hýbner rektorovi UK prof. PhDr. R. Paloušovi a dal na vědomí děkanovi Právnické fakulty UK prof. JUDr. V. Urfusovi, že mu byly Komisí ES v Bruselu předány podklady pro účast ČSFR v akci Jean Monnet Project – Evropská integrace v univerzitním studiu, v jehož rámci Evropská komise hraje náklady na zřízení a počáteční provoz tzv. Evropských kateder.

29. 5. 1991 předložil děkan Urfus rektorovi Paloušovi návrh na zřízení Evropské katedry, autorem návrhu byl prof. JUDr. Zd. Kučera, který ji v materiálu nazval katedrou Evropských společností.

21. 6. 1991 sdělil rektor Palouš děkanovi Urfusovi, že vzal na vědomí a vítá návrh na zřízení této katedry; její zřízení ponechal v souladu s tehdy platným zákonem o vysokých školách v kompetenci děkana.

12. 9. 1991 informoval Dr. Hýbner děkana Urfuse o tom, kdo má agendu Evropských kateder na starosti v úřadech Evropské komise a sdělil, že 2. 9. žádal o podporu při zřízení této katedry komisaře ES J. Dondeingera.

17. 12. 1991 obdržel děkan Právnické fakulty formulář k podání žádosti na zřízení Evropské katedry.

30. 12. 1991 byla žádost o zřízení prostřednictvím Dr. Hýbnera odeslána Komisi ES, v níž je jako název uvedeno „Katedra evropské integrace“ („Chair of European Integration“).

8. 1. 1992 byla kopie žádosti o zřízení Katedry evropské integrace uložena do spisového materiálu děkana Právnické fakulty UK.

K završení procesu však nedošlo a katedra utvořena nebyla. Vedení fakulty se rozhodlo zřídit katedru bez příspěvní vnější pomoci.

14. 9. 1992 kolegium děkana projednalo a schválilo návrh na zřízení katedry evropského práva s výslovnou poznámkou, že jde o prozatímní název; návrh připravil tehdy JUDr. L. Tichý.

8. 10. 1992 schválil návrh děkana Urfuse na zřízení katedry jednomyslně AS Právnické fakulty UK opět s poznámkou, že konečný název katedry bude určen dodatečně.

9. 10. 1992 schválilo kolegium děkana složení konkurzní komise pro výběr učitelů katedry; předsedou se stal tehdejší proděkan prof. JUDr. D. Hendrych.

27. 10. 1992 pověřil děkan JUDr. L. Tichého „přípravnými pracemi souvisejícími se zřízením katedry evropského práva“.

23. 11. 1992 kolegium děkana projednalo a schválilo „Návrh koncepce pedagogické činnosti katedry evropského práva“, který zpracoval dr. L. Tichý. Zahájení výuky bylo stanoveno na začátek letního semestru školního roku 1992/1993.

10. 12. 1992 AS Právnické fakulty UK projednával umístění výuky evropského práva v tehdejších blokovém systému studia.

14. 12. 1992 předložil předseda konkurzní komise děkanovi návrh na přijetí odborných asistentů katedry dr. Zemánka, dr. Krále, dr. Plaňavové a dr. Svobody do pracovního poměru.

1. 2. 1993 pověřil děkan vedením katedry evropského práva JUDr. L. Tichého.

25. 10. 1993 jmenoval děkan s účinností od 1. 10. 1993 vedoucím katedry doc. JUDr. L. Tichého.

První vteřinou, kterou ručičky hodin ukrojí z kalendářního dne 1. května roku 2004, se vyučujícími bezprostředně platného a aplikovatelného evropského práva stanou nejen (jako dosud) příslušníci katedry evropského práva, ale i učitelé většiny ostatních fakultních pracovišť, tj. těch, které se zabývají výukou pozitivního práva. Samozřejmě i ti, kteří patří k ústavu a katedrám, jejichž náplní není traktování platného práva, budou ve většině případů tuto skutečnost ve své práci – chtě nechtě – reflektovat.

Předkládaný konvolut obsahuje příspěvky pocházející celkem z jedenácti kateder a dvou ústavů. Soubor vcelku věrně a adekvátně obráží dosavadní intenzitu fakultního zájmu o evropské právo i zatímní ovlivnění tímto právem celého spektra fakultou vyučovaných předmětů v závěru završující se harmonizace českého práva s právem evropským. Myslím, že i když tu existují zcela přirozené rozdíly mezi pracovišti i mezi jednotlivými učitelskými osobnostmi, dává obsah sborníku svojí věcnou neokázalostí a koncentrovaným důrazem na konkrétní, leckdy klíčové problémy jednotlivých odvětví platného práva průkazný signál, že fakulta je připravena a schopna zvládnout svoji roli v důsledku vstupu České republiky do Evropské unie a dostát své nezastupitelné úloze v přípravě rozhodující části absolventů právnického studia v tomto státě profesně působících napříště v realitě evropského právního prostoru na všech myslitelných místech a úrovních. Věřím, že právě takto bude tento sborník odbornou i širší veřejností vnímán.